

ماه رمضان

رمضان ماهی از ماه‌های قمری که بین شعبان و شوال قرار گرفته است و بنا بر قولی آغاز سال قمری است. از احکام و آداب آن در باب‌های طهارت، صلات، صوم، نکاح و حدود سخن گفته‌اند.

فهرست مندرجات

- ۱ - تعریف رمضان
- ۲ - وجه تسمیه رمضان
- ۳ - معنای لغوی رمضان
- ۴ - رمضان از نام‌های خداوند
- ۵ - فضیلت ماه مضان در قرآن
- ۶ - ماه رمضان در روایات
- ۷ - ایام ماه رمضان
- ۸ - وجوب روزه در ماه رمضان
- ۹ - مستحبات ماه رمضان
- ۹.۱ - غسل‌های مستحب در ماه رمضان
- ۹.۲ - نماز مستحب در شب‌های ماه رمضان
- ۱۰ - مکروهات ماه رمضان
- ۱۱ - تشدید کیفر
- ۱۲ - تغلیظ در قسم
- ۱۳ - پانویس
- ۱۴ - منبع

تعریف رمضان

ماه رمضان از ماه‌های قمری است که بین ماه‌های شعبان و شوال قرار گرفته و بر اساس برخی روایات- که گروهی از دانشمندان اسلامی بدانها عمل کرده‌اند- آغاز سال قمری است؛ هر چند معروف و مشهور آغاز سال قمری را محرم می‌دانند.^{[۱][۲][۳]}

وجه تسمیه رمضان

در اینکه رمضان عَلَم و اسم برای ماه است یا نامی از نام‌های خدای متعال، اختلاف است.

معنای لغوی رمضان

چنانکه در ریشه آن نیز اختلاف است که آیا از «رَمَض» به سکون «م» به معنای بارانی که در پاییز می‌بارد و باعث از بین رفتن گرد و غبار پاییزی می‌گردد، گرفته شده یا از «رَمَض» به فتح «م» به معنای شدت گرمای پدید آمده از تابش خورشید؟^[۴]

رمضان از نام‌های خداوند

در برخی روایات، رمضان از نام‌های خداوند متعال برشمرده شده است. از این رو، از اطلاق عبارت رمضان بدون ماه- مثل اینکه گفته شود: این رمضان است یا رمضان آمده است- نهی و به گفتن «ماه رمضان» یا اضافه ماه به رمضان امر شده است.^[۵]

فضیلت ماه مضان در قرآن

ماه رمضان تنها ماه قمری است که در قرآن کریم به صراحت از آن نام برده و گرمای داشته شده است: «شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ...؛ ماه رمضان ماهی است که قرآن در آن نازل شده برای هدایت بشر».^[۶]

ماه رمضان در روایات

در روایات نیز از ماه رمضان با **عظمت** یاد شده است. در روایتی آمده است: با نزدیک شدن ماه رمضان، **رسول خدا** صلی الله علیه و آله **خطبه‌ای** ایراد کرد و در فراری از آن فرمود: «ای مردم! این ماه، ماهی است که خداوند متعال شما را از میان امتها بدان اختصاص داده است. این ماه سرور و بزرگ همه ماهها است. در این ماه شبی (**لیلة القدر**) است که بهتر از هزار ماه می‌باشد. در این ماه درهای **آتش** بسته و درهای **بهشت** باز است».^[۷] در روایتی دیگر، ماه رمضان، ماه **استجاب دعا**، **آمزش گناهان**، زیاد شدن **روزی**، و چند برابر شدن **پاداش اعمال نیک و عبادت**، معرفی شده است.^[۸]

ایام ماه رمضان

بر اساس روایات متعددی، ماه رمضان، پیوسته سی **روز** است و هیچ **زمان** کمتر از آن نمی‌شود.^[۹] گروهی از قدما نیز بدان قائل بودند.^[۱۰] در مقابل، مفاد روایات متعددی چنین است که ماه رمضان همچون دیگر ماهها در نوسان است؛ می‌تواند سی روزه و یا ۲۹ روزه باشد.^[۱۱] معروف و مشهور **فقاها** قائل به این دیدگاه‌اند.^{[۱۲][۱۳]}

وجوب روزه در ماه رمضان

از ضروریات **آیین اسلام** **وجوب روزه** این ماه بر مکلفان است، مگر آنکه معذور باشند، مانند **بیمار** و **مسافر**.

مستحبات ماه رمضان

آماده شدن برای ورود به این ماه به **استغفار**، **توبه**، **تلاوت قرآن** و ادای **حقوق الناس**،^[۱۴] بویژه تلاوت قرآن، **دعا**، **استغفار** و **صدقه** دادن، بخصوص در **شب قدر** و دهه آخر ماه،^{[۱۵][۱۶]} **دعا هنگام رؤیت هلال ماه** و نیز خواندن دعای وارد شده در نخستین شب ماه، همچنین دیگر شبها و روزهای این ماه،^[۱۷] **افطاری** دادن به **مؤمنان**،^[۱۸] **آمیزش** با **همسر** در شب نخست از مستحبات این ماه شریف است.^[۱۹]

← غسلهای مستحب در ماه رمضان

غسل کردن در شبهای اول، نیمه، نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم و نیز دیگر شبهای فرد، همچنین شبهای دهه آخر و روز نخست مستحب است.^[۲۰]

← نماز مستحب در شبهای ماه رمضان

بنابر قول مشهور، کیفیت آن بدین گونه است که در دو دهه نخست، هرشب **بیست رکعت** و در دهه آخر هر شب سی رکعت، در شبهای نوزده، بیست و یکم و بیست و سوم، هر شب صد رکعت، علاوه بر مقرری آن شب که جمعا می‌شود هزار رکعت. **مستحب** است در دو دهه اول، هشت رکعت بعد از **نماز مغرب** و دوازده رکعت بعد از **نماز عشا** و در دهه آخر، هشت رکعت بعد از نماز مغرب و ۲۲ رکعت پس از نماز عشا خوانده شود.^[۲۱]

مکروهات ماه رمضان

گفتن «رمضان» بدون افزودن «ماه»^{[۲۲][۲۳]} و همچنین **شعر** خواندن در این ماه کراهت دارد. بسیاری از فقها اشعار مشتمل بر مدياح و مراثی **معصومان** علیهم‌السلام و نیز **حکمت** و **موعظه** را **استننا** کرده‌اند.^{[۲۴][۲۵]}

تشدید کیفر

ماه رمضان، ماهی با عظمت و **مقدس** است؛ از این رو، ارتکاب **بزه** در این ماه موجب تشدید **کیفر دنیوی** و **عقوبت اخروی** است.^[۲۶]

تغلیظ در قسم

برای **حاکم شرع**، تغلیظ در **سوگند** دادن **مستحب** است. از جمله اسباب تغلیظ، سوگند دادن در زمان شریف، همچون ماه رمضان است.^[۲۷]

پانویس

- ↑ الإقبال، ج ۱، ص ۳۱-۳۲.
- ↑ بخار الأنوار، ج ۵۵، ص ۳۷۶.
- ↑ جواهر الکلام، ج ۵، ص ۲۵.
- ↑ مدارک الأحکام، ج ۶، ص ۱۵-۱۶.
- ↑ وسائل الشیعة، ج ۱۰، ص ۳۱۹.
- ↑ بقره/ سوره ۲، آیه ۱۸۵.
- ↑ الکافی (کلینی)، ج ۴، ص ۶۷.
- ↑ الکافی (کلینی)، ج ۴، ص ۶۶-۶۷.
- ↑ وسائل الشیعة، ج ۱۰، ص ۲۶۸-۲۷۴.
- ↑ الإقبال، ج ۱، ص ۳۲-۳۵.
- ↑ وسائل الشیعة، ج ۱۰، ص ۲۶۱-۲۶۸.
- ↑ الحدائق الناضرة، ج ۱۳، ص ۲۷۰-۲۷۱.
- ↑ مصباح الهدی، ج ۸، ص ۲۸۴.
- ↑ وسائل الشیعة، ج ۱۰، ص ۳۰۱.
- ↑ وسائل الشیعة، ج ۱۰، ص ۳۰۳.

- ۱۶. ↑ وسائل الشیعة، ج: ۱، ص ۳۴۷-۳۴۹.
- ۱۸. ↑ وسائل الشیعة، ج: ۱۰، ص ۱۳۷.
- ۱۹. ↑ وسائل الشیعة، ج: ۱۰، ص ۲۳۹.
- ۲۰. ↑ جواهر الکلام ج: ۵، ص ۲۴-۲۶.
- ۲۱. ↑ جواهر الکلام، ج: ۱۲، ص ۱۸۲-۱۹۰.
- ۲۲. ↑ وسائل الشیعة، ج: ۱۰، ص ۳۱۹.
- ۲۳. ↑ الحدائق الناضرة، ج: ۱۲، ص ۱۲-۱۴.
- ۲۴. ↑ كشف الغطاء، ج: ۴، ص ۱۷.
- ۲۵. ↑ الحدائق الناضرة، ج: ۱۲، ص ۱۶۲.
- ۲۶. ↑ جواهر الکلام، ج: ۴۱، ص ۳۷۳-۳۷۴.
- ۲۷. ↑ جواهر الکلام، ج: ۴۰، ص ۲۳۰-۲۳۱.

منبع

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام، ج: ۴، ص ۱۴۳-۱۴۵.

رده‌های این صفحه : [اخلاق اسلامی](#) | [تقویم](#) | [روزه](#) | [فضیلت ایام](#) | [فقه](#) | [ماه های قمری](#)